

Vabariigi Valitsuse määruse „Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Vabariigi Valitsuse määruse „Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) eesmärgiks on Eesti haldusterritoriaalse korralduse muutmise uue haldusüksuse moodustamisel kohaliku omavalitsuse üksuste (edaspidi ka *omavalitsus*) volikogude algatusel. Eelnõu toetub omavalitsuste initsiatiivile algatada omaalgatuslikult omavalitsuste ühinemine moodustamiseks tugevam, võimekam ja jätkusuutlikum omavalitsusüksus.

Eestis on hetkel 15 maakonda ning 213 omavalitsust, mis jagunevad 183 vallaks ja 30 linnaks. Eelnõuga muudetakse haldusterritoriaalset korraldust Järva maakonnas, mille tulemusena moodustub kolme Järva maakonda kuuluva omavalitsusüksuse ühinemise teel üks uus omavalitsusüksus. Hetkel kuulub Järva maakonda üks linna ja 11 valda, pärast haldusterritoriaalse korralduse muutmist jääb maakonda üks linn ja 9 valda. Omavalitsuste koguarv Eestis väheneb käesoleva muudatuse tulemusena kahe omavalitsuse võrra 211-le, kokku 181 valda ja 30 linna^{1,2}.

Ühinevad omavalitsused on:

- 1) Paide linn (pindala 10,03 km² ja rahvaarv 8348),
- 2) Paide vald (pindala 300,4 km² ja rahvaarv 1688),
- 3) Roosna-Alliku vald (pindala 132,11 km² ja rahvaarv 1094).

Eelnõuga rahuldatakse Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla esitatud taotlused haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks ning moodustatakse nimetatud valdade ühinemise teel uus valla nimega haldusüksus nimega Paide linn (kogupindala 442,54 km², rahvaarv 11 130³).

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

¹ Arvestades vaid eelnõus esitatud ühinemist. Vabariigi Valitsuse 21.07.2016 määruste nr 82 ja 83, 22.12.2015 määruste nr 151-153, 29.12.2016 määruste nr 168-174 ja 06.01.2017 määruste nr 3-5 jõustumisel väheneb omavalitsuste koguarv Eestis 41 omavalitsuse võrra 172-le, kokku 148 valda ja 24 linna. Arvestades Vabariigi Valitsuse istungile esitatud Antsla valla, Haanjamaa valla, Hiiumaa valla, Häädemeeste valla, Kanepi valla, Kastre valla, Kehtnakandi valla, Lahemaa valla, Lääneranna valla, Mulgi valla, Märjamaa valla, Paide linna, Põhja-Pärnumaa valla, Põhjaranniku valla, Pärnu linna, Saarde valla, Tori valla ja Vastseliina valla moodustamise eelnõusid väheneb omavalitsuste koguarv veel 34 omavalitsuse võrra 138-le, kokku 116 valda ja 22 linna.

² Kuna taotletud haldusterritoriaalse korralduse muudatus jõustub 15. oktoobri 2017 toimuva korraliste kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste käigus koos teiste haldusreformi käigus läbiviidatavate ühinemistega, siis muutub omavalitsuste koguarv ning valdade ja linnade arv veelgi.

³ Elanike arv rahvastikuregistri andmetel 01.01.2017 seisuga.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Rahandusministeeriumi regionaalhalduse osakonna nõunik Ave Viks (e-post ave.viks@rahandusministeerium.ee; tel 611 3079), seletuskirja koostamises osalesid regionaalarengu osakonna õigusnõunik Olivia Taluste (e-post olivia.taluste@rahandusministeerium.ee; tel 611 3092) ja regionaalhalduse osakonna nõunik Kaie Küngas (e-post kaie.kyngas@rahandusministeerium.ee; tel 611 3080).

Eelnõu õiguslikku kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi õigusosakonna jurist Heili Jaamu (e-post heili.jaamu@fin.ee; tel 611 3645). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Rahandusministeeriumi õigusosakonna keeletoimetaja Sirje Lilover (e-post sirje.lilover@fin.ee; tel 611 3638).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõu on seotud Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu valitsusliidu aluspõhimõtete 2016-2019. aasta 8. peatüki eesmärgiga „Kohalike omavalitsuste otsustusõiguse ja vastutuse suurendamiseks ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel viime ellu haldusreformi“.

Samuti on eelnõu suunatud haldusreformi seaduse § 1 lõikes 2 sätestatud haldusreformi eesmärgi ja § 1 lõike 3 täitmisele, kuna ühinemise tulemusena moodustatakse omavalitsus, kes vastab haldusreformi seaduses sätestatud omavalitsusüksuse soovitusliku suuruse kriteeriumile (omavalitsuses elab üle 11 000 elaniku).

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ kehtivat redaktsiooni, avaldamismärkega RT I, 29.08.2014, 16, Järva maakonda käsitlevas osas.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb neljast paragrahvist, millega muudetakse haldusterritoriaalset korraldust, määratakse uuele haldusüksusele nimi ja piirid ning korraldatakse piiride kandmine riigi maakatastri kaardile. Eelnõuga muudetakse ka Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määrust nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ Järva maakonda puudutavas osas. Eelnõus sätestatakse haldusterritoriaalse korralduse muutmise jõustumise aeg.

Ülevaade ühinemismenetlusest ja läbirääkimistest

26.02.15 – Paide linn tegi ettepaneku kõikidele Järvamaa omavalitsustele alustada läbirääkimisi maakonnaülese ühisomavalitsuse loomiseks – Türi ja Koigi otsustasid läbirääkimisi mitte alustada.

17.12.15 – Paide linn tegi ettepaneku nn “Südamaa valdadele” – Paide, Väätsa, Roosna-Alliku, Kareda, Koigi, Imavere.

28.01.16 – Järva-Jaani vald tegi ettepaneku Albu, Ambla, Imavere, Kareda, Koeru, Koigi, Roosna-Alliku valdadele. Roosna-Alliku valis ühinemisel Paide suuna.

29.03.16 – Koeru vald tegi ettepaneku kõikidele Järvamaa omavalitsustele maakonnaülese ühisomavalitsuse loomiseks - ettepanek ei leidnud toetajaid.

12.05.16 – Koigi lõpetas läbirääkimised Paide suunal.

16.06.16 lõpetasid läbirääkimised Paide suunal ka Väätsa ja Imavere.

Ühinemiskõnelusi jätkasid Paide linn, Paide vald ja Roosna-Alliku vald. Lepingu ettevalmistamise perioodil käis juhtkomisjon koos regulaarselt kaks korda kuus. Augusti alguseks oli lepinguprojekt valmis, see saadeti ühinevate omavalitsuste volikogudele ning avalikkusele läbivaatamiseks ja ettepanekute tegemiseks. Augusti lõpul ja septembri alguses toimusid piirkondlikud rahvakoosolekud, Paide vallas toimus kohtumine kaheksas külas, Roosna-Alliku vallas kahes külas, Paide linnas toimus üks koosolek. Inimeste osalemine rahvakoosolekul oli üsna tagasihoidlik. Ühinemislepingule tehti kokku 52 muudatusettepanekut, suurem osa oli neist redaktsioonilised, kuid oli ka sisulisi ettepanekuid. Juhtkomisjon kiitis heaks 36 ettepanekut, 5 ettepanekut arvestati osaliselt, 11 ettepanekut ei arvestatud erinevatel põhjustel.

Haldusterritoriaalse korralduse ja haldusüksuse piiride muutmisega kaasnevas elanike arvamuse väljaselgitamiseks viidi Roosna-Alliku vallas, Paide vallas ning Paide linnas 6.-7. novembril 2016 läbi küsitlused. Küsitlustulemused on esitatud järgmises tabelis:

Tabel 1. Elanike arvamuse väljaselgitamise tulemused

	Hääleõiguslike elanike arv	Vastanuid	Osaluse %	JAH	%	EI	%
Paide linn	6786	97	1,4	77	79,4	20	20,6
Paide vald	1413	107	7,6	90	84,1	17	15,9
Roosna-Alliku vald	913	101	11,1	91	90,1	10	9,9

Allikas: Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla volikogude otsused elanike küsitluste tulemuste väljaselgitamiseks

Paide linn, Paide vald ja Roosna-Alliku vallavolikogud otsustasid 15. detsembri 2016 otsustega taotleda Järva maavanemalt haldusterritoriaalse korralduse muutmist.

Järva maavanem edastas nimetatud omavalitsuste haldusterritoriaalse korralduse muutmise taotlemise otsused koos Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 9 lõikes 9 nimetatud dokumentidega 20. detsembri 2016 kirjaga Rahandusministeeriumile.

Rahandusministeerium on omavalitsusüksuste esitatud haldusterritoriaalse korralduse muutmise taotlused koos lisadega läbi vaadanud ning toetab taotluses esitatud omavalitsuste haldusterritoriaalse korralduse ja sellega seotud piiride muutmist. Esitatud dokumendid on kooskõlas kehtivatest õigusaktidest tulenevate nõuetega.

Vabariigi Valitsuse nõustamiseks haldusreformi seaduse § 5 lõike 4 alusel moodustatud Põhja-Eesti piirkondlik komisjon arutas esitatud haldusterritoriaalse korralduse muutmisega seonduvat 19. detsembri 2016 koosolekul ja toetas Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla ühinemist, kuna kavandatav ühinemine täidab haldusreformi seaduse kriteeriumi ja ka soovitusliku suuruse kriteeriumi ja territoriaalse terviklikkuse põhimõtet ning on positiivse mõjuga haldusreformi eesmärkide täitmisele.

Eelnõu § 1 lõikega 1 muudetakse haldusterritoriaalset korraldust selliselt, et Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla ühinemise teel moodustatakse uus kohaliku omavalitsuse üksus linna nimega.

Haldusreformi seaduse § 14 võimaldab valla ja linna ühinemisel säilitada ühinemise tulemusena moodustuva haldusüksuse liigi „linn”, kui ühinevad kohaliku omavalitsuse üksused on ühinemislepingus või -kokkuleppes linna kui haldusüksuse liigi säilitamises kokku leppinud.

Ühinemislepingu punktiga 4.3 on sätestatud, et uus kohalik omavalitsus on avalik-õiguslik juriidiline isik linn nimega Paide linn, senine Paide linn on ka moodustuva valla keskuseks.

Ühinevate omavalitsuste ühinemisdokumendid koos ühinemislepinguga on kättesaadavad järgmiselt lingilt: https://www.riigiteataja.ee/akt_digitemplid.html?id=422122016085.

Eelnõu § 1 lõikega 2 määratakse uue moodustuva haldusüksuse nimeks „Paide linn“.

Kohanimenõukogu leidis oma 20. detsembri 2016 koosolekul, et nimevalik vastab haldusreformi seaduse §-s 14 sätestatud nn linna liigi säilitamise erandile. Eesti kohanimekorralduse traditsiooni ja loogikat järgiv ning adresseerimisprobleeme vältiv oleks sobiv liiginimi vald.

Rahandusministeerium kohanimenõukogu soovitusega arvestamist ei toeta, kuna haldusreformi seaduse § 14 lõike 1 järgi võivad omavalitsusüksused linna ja valla ühinemisel leppida ühinemislepingus kokku haldusüksuse liigina linna säilitamises. Haldusreformi seadus täiendavaid tingimusi haldusüksuse liigi valikule lisaks omavalitsuste kokkuleppele ette ei näe.

Eelnõu §-ga 2 määratakse uue haldusüksuse piir ning seatakse Maa-ametile ülesandeks korraldada uute piiride kandmine riigi maakatastri kaardile.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määrust nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ jättes Järva maakonna valdade loetelust välja sõnad „Paide“ ja „Roosna-Alliku“.

Eelnõu §-ga 4 sätestatakse eelnõu määrusena ja selle §-de 1 ja 3 jõustumise tähtpäev. Vastavalt Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 10 lõikele 1 jõustub Vabariigi Valitsuse määrus haldusterritoriaalse korralduse muutmise kohta Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval, kuid §-d 1 ja 3, mille järgi moodustatakse Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla ühinemisel Paide linn ja sellest tulenevalt muudetakse haldusüksuste nimistut, jõustuvad Paide Linnavolikogu valimistulemuste väljakuulutamise päeval.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Eelnõu määrusena vastuvõtmine omab sotsiaalset mõju, samuti mõju majandusele, elukeskkonnale, regionaalarengule ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele.

Arvestades haldusreformi seaduse soovitusliku kriteeriumi, eesmärgi ja territoriaalse terviklikkuse põhimõtet on Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku ühinemine üheks omavalitsusüksuseks positiivse mõjuga haldusreformi eesmärkide täitmisele⁴.

Hinnang haldusreformi eesmärkide saavutamisele

Haldusreformi eesmärgiks on toetada kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse kasvu kvaliteetsete avalike teenuste pakkumisel, piirkondade arengueelduste kasutamisel, konkurentsivõime suurendamisel ja ühtlasema piirkondliku arengu tagamisel. Haldusreformi tulemusena peavad kohaliku omavalitsuse üksused olema võimelised iseseisvalt korraldama ja juhtima kohalikku elu ning täitma seadusest tulenevaid ülesandeid. Nimetatud eesmärkide saavutamisel on oluline, et moodustuvad omavalitsusüksused on territoriaalselt loogilised, terviklikud ja sotsiaal-majanduslikult sidusad.

Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla vabatahtliku ühinemise tulemusena moodustub uus omavalitsusüksus Paide linn (Joonis 1).

Joonis 1. Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla ühinemiskaart

Järvamaa arengustrateegia 2012-2020 toob välja, et Paide linn ei ole tugevaks tõmbekeskuseks kogu maakonnale ning vajalik on Paide linna kui maakonnakeskuse võimekuse ja mõju kasvatamine. Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla ühinemine nimetatud eesmärki täidab.

Tartu Ülikooli RAKE poolt koostatud uuring (2015) „Era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ lähtub teenuste (nii era kui avalikud, sh nii kohalikud kui riiklikud) olemasolu ja kättesaadavuse loogikast toimepiirkondade määramisel. Analüüs jagab teenuskeskused neljaks: 1. taseme teenuskeskus - kohalikud lihtteenused; 2. taseme teenuskeskus – kohalikud põhiteenused; 3. taseme teenuskeskus – kohalikud kvaliteetteenused; 4. taseme teenuskeskus

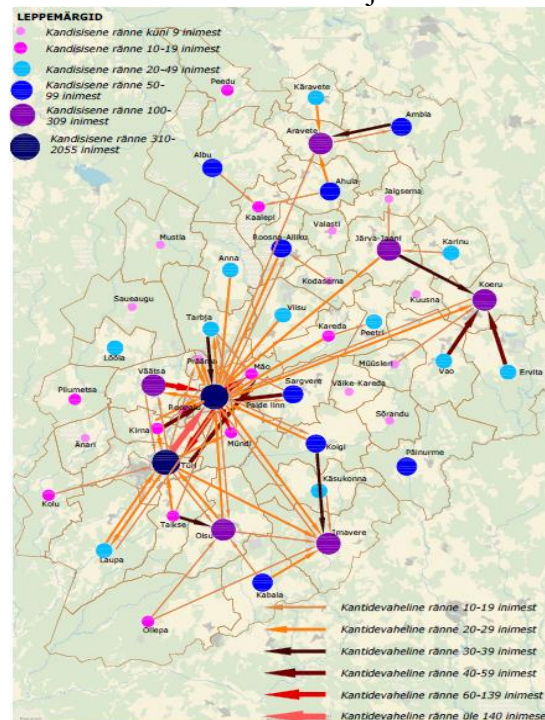
⁴ Alljärgnev hinnang tugineb eksperthinnangule on haldusreformi ettevalmistamiseks moodustatud Lääne-Eesti piirkondliku komisjoni poolt heaks kiidetud.

(toimepiirkonnakeskus) – regionaalsed teenused. Haldusreformi eesmärkidega kooskõlas oleva kohalike teenuste väljaarendamise ja nende iseseisva täitmise põhimõtte tagab vähemalt 3. taseme teenuskeskuse ja selle tagamaa baasil tekkiv omavalitsus.

Järvamaal on üks kriteeriumitele vastav 4. tasandi teenuskeskus -Paide linn. Paide 4. tasandi teenuskeskuse rahuldava kättesaadavuse piirkonda (kuni 40 km, 60 min ühistranspordiga) kuulub 52 paikkonda. Piirkonnas on olemas kõigi olulisemate regionaalsete teenuste osutamiseks vajalik taristu. Teenuspiirkonna elanike arv on piisav 4. tasandi teenuskeskuse rolli jätkusuutlikuks täitmiseks aastani 2030. Paide linna 3. tasandi teenuskeskuse teenuste rahuldava kättesaadavuse piirkonda (kuni 27 km, 45 min ühistranspordiga) kuulub 21 paikkonda. Roosna-Alliku on Järvamaa 1. tasanditeenuskeskusteks, kus tagatakse põhihariduse võimalused vähemalt I-II kooliastme ulatuses, lasteaiateenus ning elanikele isetegevuse ja sportimise võimalused vaba aja keskuse taristu abil. Ressursside ühendamise läbi on ühinemispirkonna elanikele tagatud paremini omavalitsusele pandud ülesannete iseseisev täitmine, seda kahes mõttes. Esiteks, omavalitsusele pandud ülesannete täitmise vajadus, et tagada elanikele olenemata elukohast ühtlane elukeskkond. Teiseks, demokraatia argument – st kohaliku omavalitsuse enesekorraldusõiguse ja kohaliku demokraatia baaspõhimõte on, et elanik peab saama kohalikku poliitikat ja elukorraldust mõjutada. Kui teenuseid tarbitakse/ omavalitsuse ülesandeid täidetakse teises omavalitsuses, siis elanikul puuduvad võimalused nende korraldamisel kaasa rääkida. Kuna Paide linn on juba praegu nimetatud piirkonna tugevaks keskuseks, siis ühinemisega oluliselt laienevad elanike võimalused kujundada uue omavalitsuse tulevikku.

Arvuliselt kõige enam töötab elukohaga samas paikkonnas inimesi Paide linnas (2053 in), mis on Järvamaa omavalitsustest suurimaks tööandjaks (joonis 2).

Joonis 2. Järvamaal elavate ja töötavate inimeste tööränne elu- ja töökoha vahel kantide järgi

Allikas: Ramboll Eesti AS. Statistikaameti andmed 21.04.2014)

Ühinemise tulemusena keskus-tagamaa sidemed korrastuvad, mistõttu paranevad tööalased liikumisvõimalused ja töökohtade kättesaadavus. Luuakse senisest paremad eeldused, et

elanikud saavad maksumaksjana kaasa rääkida talle vajalike teenuse kujundamisel oma pendelrände areaalis.

Arvestades haldusreformi seaduse kriteeriume, eesmärkide ja territoriaalse terviklikkuse põhimõtet on Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla ühinemisel üheks omavalitsusüksuseks positiivne mõju haldusreformi eesmärkide täitmisele järgmiste asjaolude lõikes⁵.

Ajalooline põhjendatus

Järvemaal oli 13. sajandi alguses Taani hindamisraamatu andmetel kolm muinaskihelkonda, nimeliselt on teada Lõpekund. Paide kihelkond rajati 1636. aastal. Tänapäevase haldusjaotuse järgi asusid kihelkonna maad Paide valla ja Paide linna territooriumil. Seega ühineval omavalitsusel on pikaajaline ajalugu ja koostöö.

Mõju elanike elutingimustele

Omavalitsuste ühinemise järel saavad ühinemispirkonna elanikud suurema võimaluse elukeskkonna kujundamise protsessides osaleda kuna omavalitsute administratiivpiiridest tulenevad piirangud teenuste tarbimisel ja osutamisel kaovad, tekib hea võimalus ühinemispirkonna terviklikuks arendamiseks ja stabiilsuseks ning konkurentsivõime kasvatamiseks. Uus omavalitsus pakub mitmekesiseid elamisvõimalusi, viljeleda on võimalik linnalist kui maalist elulaadi.

Ühinenud omavalitsuse moodustamine loob paremad eeldused ka piirkondlike arengutasemete vahede vähendamiseks, seda ennekõike läbi parema kohalike potentsiaalide, infrastruktuuri ja investeeringute kasutamise.

Elanike ühtekuuluvustunne

Kohaliku omavalitsuse suurem roll ühiskonna elu korraldamisel ja tugevam esindus- ja osalusdemokraatia on eesmärgid, mille kaudu saavutada elanike suurem sidusus ja identiteeditunne. Ühtekuuluvustunne sõltub suuresti nii haldusreformi üldisest edukusest kui kohalikest juhtimisotsustest ning elanike soovist ja aktiivsusest kohalikus elus kaasa rääkida. Ühinemise esimeses etapis on oluline tagada linna ja maa sidusus ja valla tasakaalustatud areng. Ühinevad omavalitsused omavad pikaajalist ühistöö kogemust väga erinevates valdkondades ja seda on võimalik omavalitsuste ühinemisega veelgi süvendada.

Mõju avalike teenuste osutamise kvaliteedile

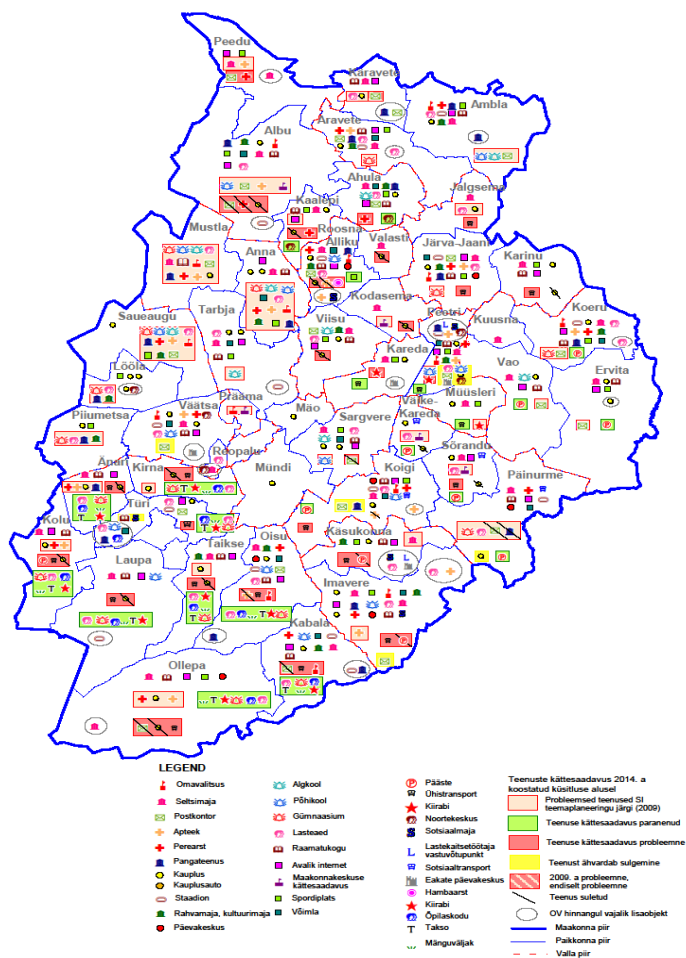
Uues omavalitsuses on elanike igapäevaseks teenindamiseks vajalikud baasteenused välja arendanud (joonis 3). Paide linn on 4. tasandi teenuskeskus. Soovitakse kujundada uut tüüpi omavalitsuse juhtimiskorraldus, kus omavalitsuse kesktasand tegeleb eelkõige strateegiliste küsimustega, kõrget spetsialiseerumist nõudvate teenuste osutamisega ja strateegilise arendustegevusega ning kodanikulähedaste igapäevateenuste osutamine toimub piirkondlikes teenuskeskustes. Uues omavalitsusüksuses, võrreldes tänasega, suudetakse mitmes piirkonnas oluliselt laiendada teenuste profiili, pakkuda suuremat kompetentsi kohaliku elu arendamisel, sünergia ja mastaabi kasvu teenuste osutamisel, sh läbi ametnike spetsialiseerumise.

⁵ Alljärgnev hinnang tugineb eksperthinnangule on haldusreformi ettevalmistamiseks moodustatud Põhja-Eesti piirkondliku komisjoni poolt heaks kiidetud.

Tasakaalustatud ja kodanikulähedaste otsustusprotsesside tagamiseks luuakse praeguste Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku elanike jaoks teenuskeskused Paide linna ja Roosna-Alliku alevikku, kus teenuspiirkonnad moodustatakse otstarbekust silmas pidades ja need ei pea kattuma lepinguosaliste omavalitsuste halduspiiridega. Teenuskeskustes töötavad täiskohaga piirkonnajuhid, kes on linnavalitsuse liikmed. Lisaks sotsiaaltöö spetsialistid ja tehnilised sekretärid.

Seega on ühinemisel positiivne mõju teenuste osutamisele.

Joonis 3. Teenuste kättesaadavus (Allikas: Järvamaa maakonnaplaneering)

Mõju haldussuutlikkusele

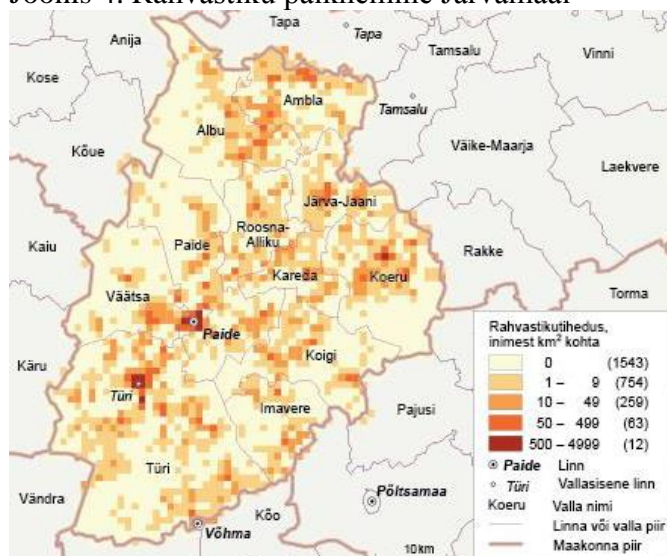
Tallinna Ülikoolis koostatud analüüsid näitavad, et enam kui 5000 elanikuga valdades suureneb omavalitsuste administratsiooni kompetentside profiil enam kui kaks korda võrrelduna väikesemate valdadega. Olulised kasvavad võimalused ametnike spetsialiseerumiseks (üle 5000 elanikuga KOVdes on enam kui 50% ametnikest spetsialiseeritud ühele kompetentsi valdkonnale), samas kui väikesemates omavalitsustes enam kui 50% teenistujatest katavad 2-5 kompetentsivaldkonda. Ühinemise tulemusel ametnike kompetents kindlasti kasvab ja tekib võimalus spetsialiseerumiseks. Ühinemise järgselt korraldatakse ümber ametiasutuste juhtimine. Kasvab võimekus osutada elanikele mitmekesiseid avalikke teenuseid, sh elektrooniliselt. Samuti on suurem võimekus osaleda üleriigilises koostöövõrgustikes ning esindada piirkonna huvisid.

Uue omavalitsuse volikogu koosseisus on 23 liiget, kes valitakse ühes valimisringkonnas. Volikogu juurde luuakse piirkondlike huvide esindamiseks regionaalarengu 9-liikmeline komisjon, kuhu kuuluvad liikmed võrdselt kõikidest omavalitsusüksustest. Teistesse volikogu komisjonidesse (eelarve- ja majanduskomisjon, keskkonnakomisjon, haridus- ja kultuurikomisjon, sotsiaal- ja tervishoiukomisjon, revisjonikomisjon) kaasatakse igast ühinenud omavalitsusüksusest vähemalt üks esindaja.

Mõju demograafilisele situatsioonile

Elanike paiknemist Järvemaal iseloomustab alljärgnev joonis 4.

Joonis 4. Rahvastiku paiknemine Järvemaal

Allikas: Statistikaamet, 2011

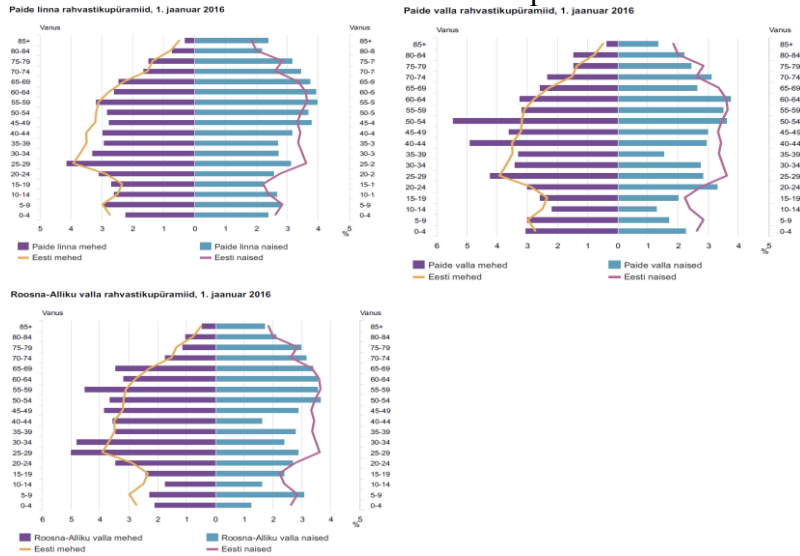
Viimaste aastate elanike arvu muutust iseloomustab järgmine tabel (Statistikaameti andmed).

KOV/aasta	2012	2013	2014	2015	2016
Paide linn	8415	8304	8162	8056	8127
Paide vald	1552	1566	1581	1556	1627
Roosna- Alliku vald	1011	1001	967	972	1037

Statistikaameti poolt koostatud kohalike omavalitsuste rahvastikupotentsiaali prognoos aastani 2040 näitab, et elanike arv Järvemaal väheneb. Väiksem on keskmine kahanemine Paide linnas (-166 in, 8%) ja Paide vallas (-167 in, 11,9%). Rahvastiku vähenemise ja vananemise tulemusena langeb tööaliste elanike arv. Tõenäoselt jätkub aeglane linnastumine.

Ühinevate omavalitsuste soo- ja vanuskoostist iseloomustavad alljärgnevad rahvastikupüramiidid (joonis 5).

Joonis 5. Ühinevate omavalitsuste vanuspüramiidid

Kuna rahvastikuprotsesside suunamine on kompleksne ja pikaajaline protsess, siis valla ühinemisprotsess olukorda märkimisväärselt ei mõjuta. Küll aga uues omavalitsusüksuses vähenevad disproportsioonid rahvastiku vanusrühmade lõikes. Elamuarendusega on võimalik noorte perede valda elama asumine. Maapiirkondades rahvastiku vananemine ja piirkondliku paiknemise ebahütlus pigem kasvavad.

Mõju transpordi ja kommunikatsiooni korraldusele

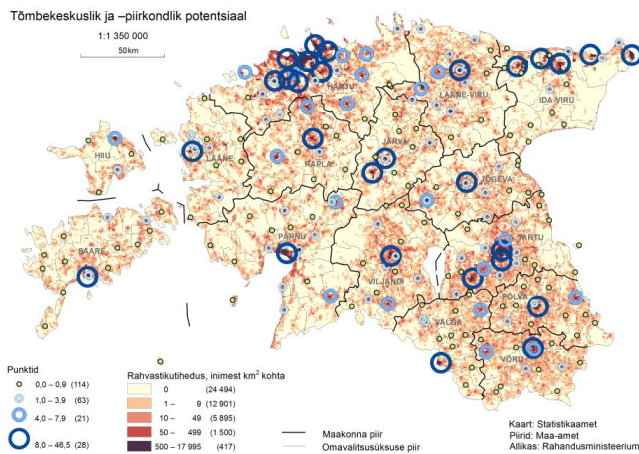
Paide asub Tallinnast 92, Tartust 102, Pärnust 95, Rakverest 81 ja Viljandist 71 kilomeetri kaugusel, mistõttu on uuel omavalitsusel riigis eri osade suhtes keskne asukoht.

Paide linna lähiümbruse liikumiskeskond juba praegu suhteliselt hästi arenenud. Ühistranspordi kättesaadavuse parandamine eeldab mõningaid ümberkorraldusi ühistranspordi liikumises. Luuakse ühtne transpordisüsteem, mis ühendab reisijaveo liinid ja sõidugraafikud vastavalt elanike liikumisvajadustele.

Mõju ettevõtluskeskkonnale

Omavalitsuste positsiooni lähtuvalt nende atraktiivsusest iseloomustab piirkondliku potentsiaali indeks, mis võtab arvesse kolme komponenti: inimkapital, majanduslik kapital ja sotsiaalne kapital. Kokku on indeksis kasutusel 19 näitajat (joonis 6).

Joonis 6. Tõmbekeskuslik ja piirkondlik potentsiaal

Allikas: Rahandusministeerium

Rahandusministeeriumi analüüsi kohaselt jaotuvad potentsiaali alusel analüüsis viidatud omavalitsusüksused järgmiselt: Paide linn (199,52/41), Paide vald (167,89/98) ja Roosna-Alliku vald (150,2/173). Ühinemise tulemusena on võimalik enam tegeleda ettevõtluseks eelduste loomisega ja parandada senist kohaturundust, eesmärgiga saada piirkonda investeringuid, seeläbi uusi töökohti ja stabiliseerida elanike arv. Mäo tööstusala on Järvamaa olulisim tööstuspiirkond (kokku 300 töötajat). Tööstusala laienemine aitaks kaasa uute töökohtade tekkele piirkonnas ning juba tegutsevate ettevõtete laienemisele. Kindlasti jätkub vajadus ettevõtluse alaseks maakondlikuks koostööks, kuhu on kaasatud kohalikud omavalitsused ja ettevõtlust toetavad tugistruktuurid (nt EAS, MAK, kompetentsikeskused).

Mõju hariduslikule olukorrale

Kohaliku omavalitsusüksuse üheks peamiseks seadusest tulenevaks kohustuseks on pakkuda oma elanikele alus- ja üldhariduse omandamiseks võimalusi.

Jätkatakse põhimõtet, et alus- ja põhiharidust saab omandada võimalikult kodu lähedal. Kõigile lastele tagatakse lasteaia- ja koolikoht. Tehakse koostööd Paide riigigümnaasiumi ja õpilaskodu ning Paide kutsehariduskeskuse arendamisel.

Laiendatakse tugiteenuste kättesaadavust haridusasutustes (logopeed, eripedagoog, sotsiaalpedagoog, psühholoog). Hariduslike erivajadustega (HEV) lastele pakutakse olemasolevate lasteaedade ja koolide baasil võimetekohaseid ja paindlikke õpitingimusi.

Õpetajate töötasustamine ja haridusasutuste omavalitsuse poolne rahastamine viiakse tasemele, eesmärgiga võtta kasutusele uuenduslikud õppe- ja kasvatusmeetodid ning sellele vastav infrastruktuur. Toetatakse haridusasutuste omavahelist koostööd, eelkõige õpetajakoolitust ja kogemuste omandamist rahvusvahelisel ning Eesti tasandil. Senisest enam väärtustatakse kogukonna ja ettevõtjate lõimumist kooliga, edendatakse nende koostööd.

Omavalitsusüksuse organisatsiooniliselt ühtse teenusepiirkonnana toimimine

Käesoleva ühinemise tulemusena moodustub omavalitsusüksus, mis põhineb maakonnakeskusel ja teda ümbritseval loogilisel tagamaal, mis loob head võimalused tagada ka maapiirkonnas teenuste osutamise ja külakogukondade toetamise jätkamine.

Ühinemisega on soov tagada kõigile elanikele kvaliteetsete ja mitmekesiste avalike teenuste osutamine lähtuvalt nende õigustatud vajadustest ja võimalikult kodulähedal.

Ühinemine vastab haldusreformi seaduses püstitatud eesmärkidele.

Eelnõu ei oma olulist mõju keskkonnale, riigiasutuste korraldusele, riigi julgeolekule ega välissuhetele.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks teostavad ühinevad kohaliku omavalitsuse üksused vähemalt järgmisi tegevusi:

- 1) valla põhimääruse ja vallavalitsuse hallatavate asutuste põhimääruste kinnitamine;
- 2) arengukava kinnitamine;
- 3) üldplaneeringu koostamine;
- 4) eelarvestrateegia ja eelarve koostamine ja kinnitamine;
- 5) muude õigusaktide ajakohastamine;
- 6) ametiasutuste reorganiseerimine jne.

Eelnõu määrusena vastuvõtmine võib tuua kaasa kulusid kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvetele tööjõukulude osas (eelpoolnimetatud tegevuste teostamiseks, hüvitised võimalike koondamiste puhul), mis on võimalik katta haldusreformi seaduse § 20–23 sätestatud tingimustel ja korras riigieelarvest eraldatavast ühinemistoetusest.

Eelnõu määrusena vastuvõtmine toob kaasa kulud riigieelarvele. Haldusreformi seaduse § 21 lõike 4 alusel makstakse ühinemise järgselt vähemalt 5000 elanikuga omavalitsustele ühinemistoetust kahekordses määras (100 eurot elaniku kohta) ning § 21 lõike 7 alusel üle 11 000 elanikuga omavalitsuse moodustamisel 500 000 eurot täiendavat toetust. Ühinemistoetuse arvutamisel võetakse aluseks elanike arv rahvastikuregistri andmetel 2017. aasta 1. jaanuari seisuga. Ühinemistoetust arvutatakse iga ühinenud omavalitsusüksuse kohta eraldi ning see ei või olla väiksem kui 300 000 eurot ja suurem kui 800 000 eurot iga ühinenud kohaliku omavalitsuse üksuse kohta.

Haldusreformi seaduse § 21 lõike 7 alusel makstakse ühinemise tulemusena moodustunud kohaliku omavalitsuse üksusele, kelle elanike arv ühinemise tulemusena on võrdne 11 000-ga või sellest suurem 500 000 eurot täiendavat toetust.

Rahvastikuregistri andmetel elab 1. jaanuari 2017. a seisuga Paide linnas 8348, Paide vallas 1688 ja Roosna-Alliku vallas 1094 inimest. Paide linna moodustumisel on riigieelarvest eraldatava **ühinemistoetuse summaks umbes 1 900 600 eurot** (800 000+ 300 000+ 300 000 + 500 000) eurot⁶.

Ühinemistoetus eraldatakse arvestades haldusreformi seaduse § 22 kehtestatud ühinemistoetuse maksmise korda. Ühinemise tulemusena moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse ühinemistoetuse suuruse kinnitab Vabariigi Valitsus korraldusega.

⁶ Kuigi ühinemistoetuse arvutamisel võetakse aluseks elanike arv rahvastikuregistri andmetel 01.01.2017 seisuga, võib eeldada, et ühinemistoetuse maht ei muutu, sest alla 3000 elanikuga omavalitsustele eraldatakse toetust miinimummääras.

Valla- või linnavalitsus peab ühinemistoetuse saamiseks esitama ühe kuu jooksul pärast ühinemise käigus moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamist Rahandusministeeriumile ühinemistoetuse eraldamise taotluse, milles selgitab ühinemistoetuse kasutamise vastavust kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemise soodustamise seaduse § 6 lõikele 2.

6. Määruse jõustumine

Eelnõu on kavandatud jõustuma Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval, välja arvatud eelnõu §-d 1 ja 3. Nimetatud sätted jõustuvad kohaliku omavalitsuse volikogu valimistulemuste väljakuulutamise päeval.

Eelnõu jõustumise tähtajad on sätestatud Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 10 lõikes 1.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu ei saadeta eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastusringile, kuna see ei puuduta otseselt teiste ministeeriumite valitsemisala. Samuti ei saadeta seda kooskõlastamiseks üleriigilistele kohaliku omavalitsuse üksuste liitudele, kuna tegemist on omavalitsuste omaalgatusliku ühinemise otsustamisega, mille puhul ei ole vajadust teiste ühinemisega mitteseotud omavalitsuste arvamust küsida.